

Muskusratten & beverratten

Jaarverslag 2024

 UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Toename muskusratvangsten in 2024

In 2024 zijn er in totaal 65.811 muskusratten gevangen. Dit is een stijging van 29% procent ten opzichte van 2023.

Hoe staat het met de muskusrat

Gevaarlijk voor dijken en oevers

Muskusratten horen van oudsher niet in Nederland thuis. Het dier heeft bij ons geen natuurlijke vijanden en is door menselijk handelen hier beland. Muskusratten zijn schadelijk voor onze dijken en de biodiversiteit. Waterschappen hebben de wettelijke taak om de waterstaatswerken te behoeden voor graverij door muskusratten om daarmee te zorgen dat we droge voeten houden. Hiervoor is het nodig om het aantal muskusratten te beheren.

Uitrol eDNA monitoring gestart

In het LIFE MICA project is monitoring met behulp van environmental DNA (eDNA) ontwikkeld. Hiermee kunnen DNA-sporen van dieren worden gevonden in watermonsters. Daarmee wordt bepaald of er muskus- en/of beverratten in het gebied zijn, en zo ja, waar ze zich bevinden. Hierdoor kan het aantal vangmiddelen verminderen wat het risico op bijvangsten beperkt. De uitrol van eDNA monitoring is in 2024 gestart.

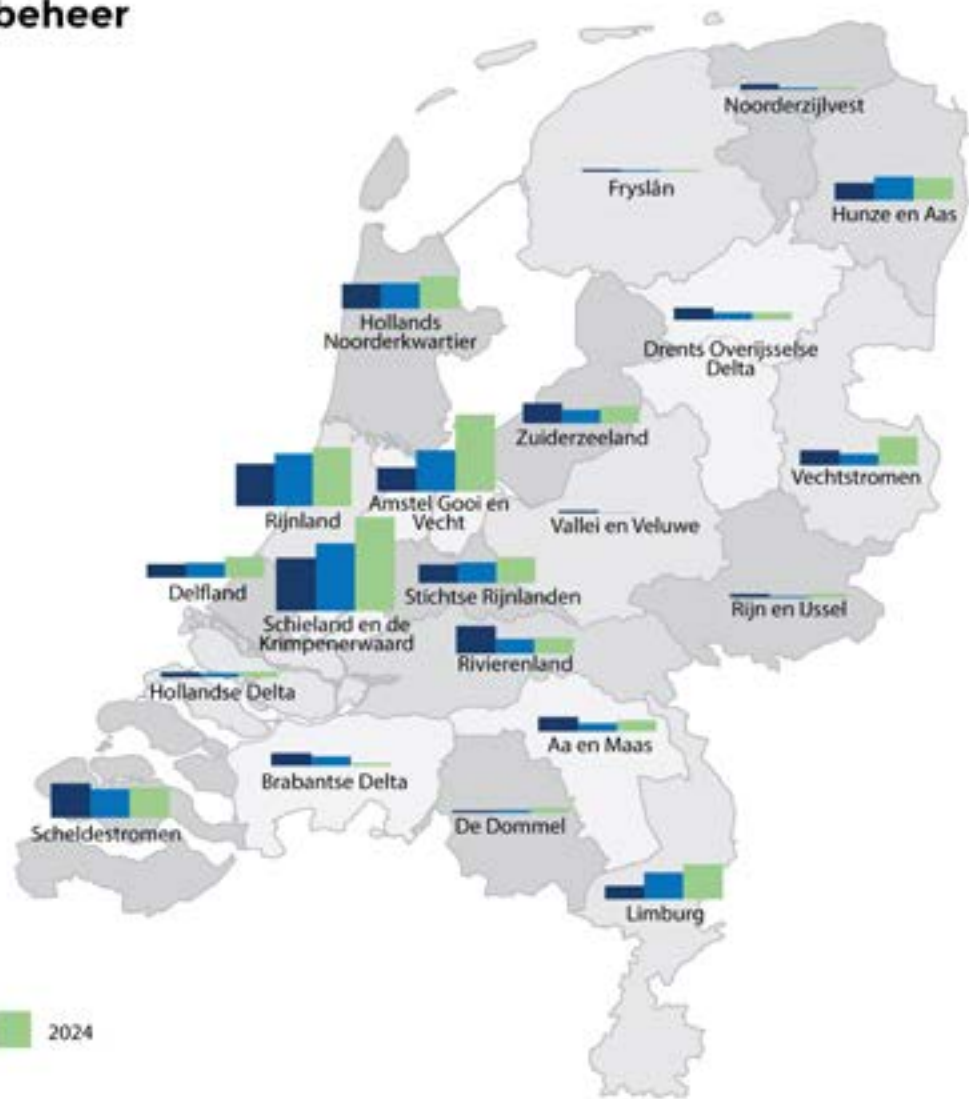
Stijgers en dalers

Er zijn grote regionale verschillen. In de grensgebieden zijn meer dieren gevangen als gevolg van meer instroom uit de buurlanden door de lange periodes van hoog water in de winter en het voorjaar van 2024. Door langs de Duitse landsgrens muskusratten direct te vangen wordt voorkomen dat deze dieren zich in Nederland vestigen en lege gebieden opnieuw bezetten. In kerngebieden in het westen van het land zijn opnieuw meer muskusratten gevangen. Om in deze gebieden uiteindelijk ook een daling in de muskusratpopulatie te bereiken, moeten hier eerst zoveel mogelijk muskusratten worden gevangen. Dit heeft een stijging in vangsten tot gevolg.

Waterschappen	2022	2023	2024
De Stichtse Rijnlanden	2.530	2.806	3.433
Hollands Noorderkwartier	3.311	3.429	4.321
Delfland	1.696	1.856	2.568
Rijnland	5.654	6.942	7.748
Schieland en de Krimpenerwaard	7.225	9.208	12.736
Aa en Maas	1.402	873	1.100
Amstel, Gooi en Vecht	3.180	5.390	9.937
Brabantse Delta	1.759	1.379	493
De Dommel	381	439	654
Drents Overijsselse Delta	1.655	1.090	1.097
Hunze & Aa's	2.350	3.179	2.927
Limburg	1.852	3.544	4.565
Noorderzijvest	882	441	485
Rijn en IJssel	587	376	713
Rivierenland	3.167	1.753	1.883
Scheldestromen	4.518	3.805	3.992
Vallei en Veluwe	464	196	111
Vechtstromen	2.063	1.599	3.690
Zuiderzeeland	2.699	1.838	2.320
Hollandse Delta	637	571	681
Fryslân	435	356	357
Totaal	48.447	51.043	65.811

Tabel: muskusratvangsten per waterschap 2022, 2023 en 2024

Muskusrattenbeheer

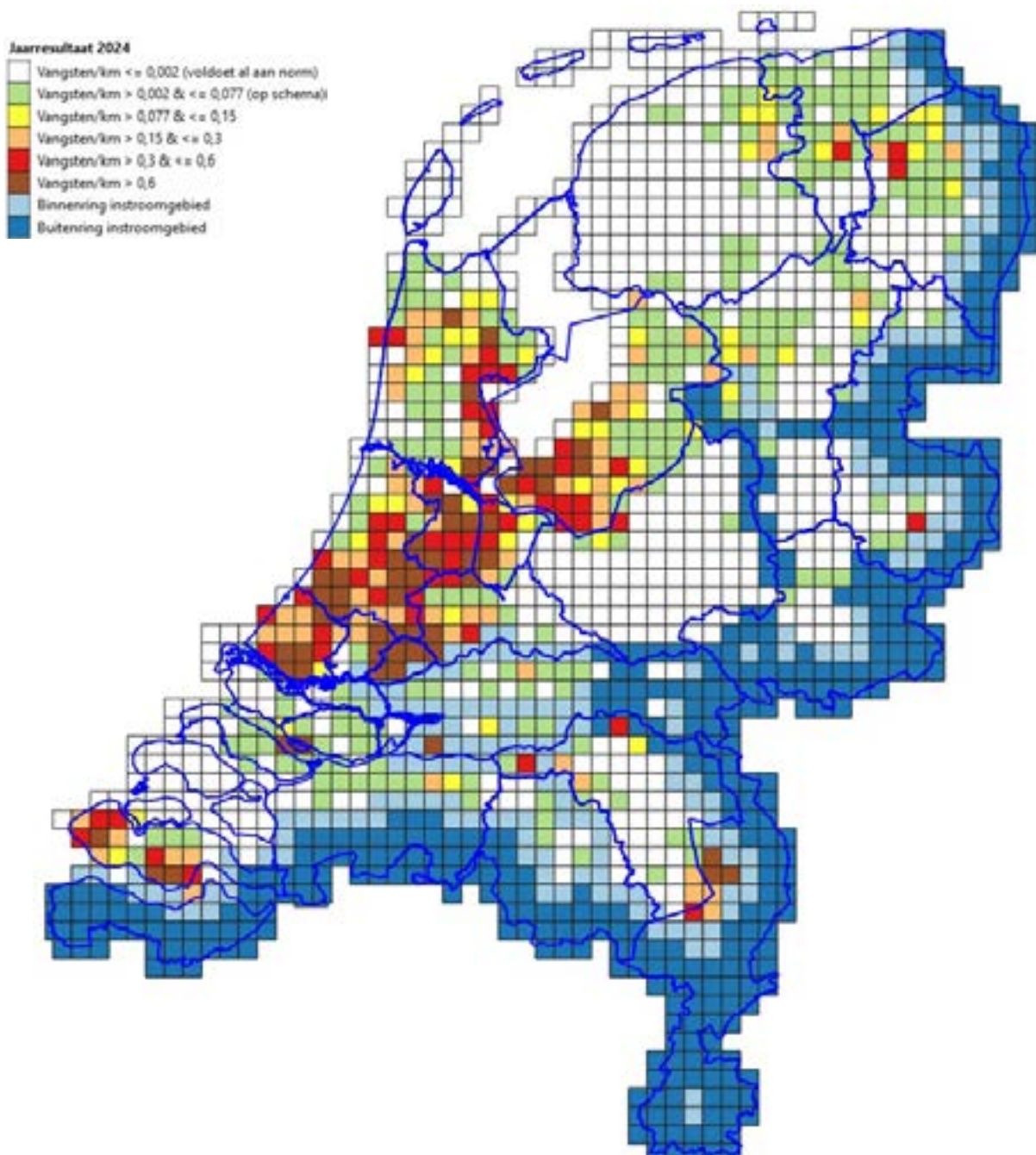
Bron: Unie van Waterschappen, WAVES, ABF Research

Muskusrat terugdringen tot de landsgrens

Het doel is om het binnenland van Nederland in 2034 vrij van muskusratten te krijgen. Dit doel is bereikt als het aantal muskusratvangsten in het binnenland minder dan 500 per jaar is. Naast binnenland kent Nederland ook instroomgebieden langs de landsgrens en rivieren. Deze gebieden zijn op het kaartje aangegeven met een blauwe kleur.

Het streven is dat er in alle uurhokken, een vierkant van 5 x 5 km, in het binnenland in 2034 minder dan 0,002 muskusratvangsten per kilometer watergang zijn. De witte vlakken voldoen hier al aan. De norm voor 2024 is 0,077 vangsten per kilometer watergang, men ligt dan op schema. De groene vlakken op de kaart voldoen hieraan. In de gele-, oranje-, rode-, en bruine vakken moet extra inspanning geleverd worden om het doel in 2034 te behalen.

Ten opzichte van vorig jaar is in de legenda de schaal aangepast van de groene – bruine vlakken.

Bijvangsten muskusratbestrijding

Muskusratbestrijders proberen dode bijvangsten, dus andere dieren die worden gevangen, zoveel mogelijk te voorkomen. Daartoe worden vangmiddelen zo veel mogelijk aangepast om dieren de kans te geven te ontsnappen. Alle vangkooien zijn voorzien van een zogenaamde otterring die voorkomt dat een otter een kooi in kan gaan. Daarnaast zijn er visklepjes die het binnenzwemmen door vissen tegengaan. Het aantal bijvangsten is in 2024 met 1.065 toegenomen. In totaal gaat het om 16.091 dieren, waarvan 3.003 bruine ratten (+285), 2.957 woelratten (-28). Andere uitschieters zijn uitheemse rivierkreeften 4.203 (-393), snoek 648 (-29), wilde eend 1.686 (+454) en zeelt 654 (+96). In 2024 zijn er 3 bevers bijgevangen (-1). Er is 1 otter bijgevangen (0). Van de bijvangsten worden Amerikaanse nertsen, bruine ratten, brulkickers, roodwangschildpadden, uitheemse rivierkreeften en wolhandkrabben, ondanks dat ze een vangmiddel 'bezet' houden, als gewenste bijvangst gezien. Van deze soorten zijn er 7.217 bijgevangen in 2024 (-76).

Bestrijding draagt bij aan ecologisch evenwicht

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat muskusratten een negatief effect op de biodiversiteit hebben. Muskusratten behoren tot de top 5 van dieren met de grootste impact op ecosystemen. Ze eten planten zoals riet weg, waardoor ze de biodiversiteit aantasten. Terugdringen van muskusratten tot de landsgrens zal waarschijnlijk ondersteunend zijn voor natuurherstel door moerasontwikkeling. Ook in het kader van EU-verordening 1143/2014 blijft beheer van muskusratten noodzakelijk, omdat invasieve exoten als de muskusrat een belangrijk en groeiend probleem in alle EU-lidstaten zijn. Ze vormen een grote bedreiging voor de Europese biodiversiteit doordat ze inheemse soorten kunnen verdringen of zelfs doen uitsterven.

Bijvangst muskusratbestrijding per jaar	2022	2023	2024
Zoogdieren	4.833	5.883	6.181
Vogels	2.037	2.267	3.097
Vissen	1.537	2.259	2.610
Overige dieren	1.786	4.614	4.203
Totaal	10.193	15.023	16.091

Bijvangsten muskusratbestrijding 2024	Gewenste bijvangsten	Ongewenste bijvangsten	Totaal bijvangsten
Zoogdieren	3.010	3.171	6.181
Vogels	0	3.097	3.097
Vissen	15	2.595	2.610
Overige dieren	4.192	11	4.203
Totaal	7.217	8.874	16.091

Gedetailleerde informatie over de muskusratvangsten is te vinden op de Waves Databank. Kijk op waves.databank.nl

Hoe staat het met de beverrat?

Toename instroom beverratten in 2024

Nederland heeft geen eigen populatie beverratten meer. Bij de beverrat is het in 2013 al gelukt om ze terug te dringen naar de landsgrens. Ruim 95 procent van de vangsten vindt plaats direct langs de grens met Duitsland. Als gevolg van opeenvolgende zachte winters en een minder goed georganiseerde bestrijding is de beverratpopulatie in Duitsland nog steeds omvangrijk. Het aantal beverratvangsten langs de grens in Nederland is met 13 procent toegenomen: in 2024 werden er 1.842 beverratten gevangen. Door de beverratten direct langs de grens te vangen, wordt voorkomen dat ze zich opnieuw over het hele land verspreiden.

Net als de muskusrat heeft ook de beverrat een negatief effect op de biodiversiteit, om deze reden zijn beide soorten op de Unielijst invasieve exoten geplaatst.

Waterschappen	2022	2023	2024
De Stichtse Rijnlanden	0	0	0
Hollands Noorderkwartier	0	0	0
Delfland	0	0	0
Rijnland	0	0	0
Schieland en de Krimpenerwaard	0	0	0
Aa en Maas	17	10	89
Amstel, Gooi en Vecht	0	0	0
Brabantse Delta	0	1	0
De Dommel	1	0	0
Drents Overijsselse Delta	1	2	8
Hunze & Aa's	169	250	314
Limburg	599	796	875
Noorderzijvest	0	1	3
Rijn en IJssel	164	220	230
Rivierenland	18	45	41
Scheldestromen	0	0	0
Vallei en Veluwe	1	2	10
Vechtstromen	152	308	290
Zuiderzeeland	6	10	1
Hollandse Delta	3	0	0
Fryslân	0	0	1
Totaal	1.131	1.645	1.862

Tabel: beverratvangsten in 2022, 2023 en 2024

Beverratngsten per waterschap

■ 2022 ■ 2023 ■ 2024
 Eenheid: aantal

Bron: Unie van Waterschappen, WAVES, ABF Research

Bijvangsten

Bestrijders van beverratten proberen net als de muskusratbestrijders zogeheten bijvangsten, andere dieren die worden gevangen, zoveel mogelijk te voorkomen. Bij de beverratbestrijding worden voornamelijk bruine ratten bijgevangen. De bruine rat wordt gezien als een gewenste bijvangst door het gevaar voor de volksgezondheid.

Doorontwikkeling slimme vangkooi

Voor de doorontwikkeling van de slimme vangkooi is in 2024 in samenwerking met Belgische en Duitse partners een nieuwe LIFE subsidie aangevraagd.

Samenwerking met Duitsland (NRW)

Sinds 2006 worden er net over de grens, op Duits grondgebied in Kreis Borken en in Kreis Kleef, beverratten gevangen door Nederlandse bestrijders. Doel is om de instroom van beverratten naar Nederland te beperken. Het is daarnaast effectiever om in Duitsland te vangen omdat het watersysteem daar minder vertakt is. In 2024 zijn er 476 beverratten gevangen in een levend vangende kooi in Duitsland. Ook zijn hierbij 606 muskusratten gevangen in Duitsland.

Bijvangsten beverratbestrijding per jaar	2022	2023	2024
Zoogdieren	1.042	1.308	1.329
Vogels	4	6	0
Vissen	0	0	0
Overige dieren	0	0	0
Totaal	1.046	1.314	1.333

Bijvangsten beverratbestrijding 2024	Gewenste bijvangsten	Ongewenste bijvangsten	Totaal bijvangsten
Zoogdieren	1.313	11	1.329
Vogels	0	4	4
Vissen	0	0	0
Overige dieren	0	0	0
Totaal	1.313	15	1.333

Gedetailleerde informatie over de beverratvangsten is te vinden op de Waves Databank. Kijk op waves.databank.nl

BEZOEKADRES

Koningskade 40
2596 AA Den Haag
070 351 97 51
Nederland

POSTADRES

Postbus 93218
2509 AE Den Haag
Nederland

info@uvw.nl
unievanwaterschappen.nl

Februari 2024